



Gráci Magyar ÚJSÁG



4. évfolyam 5. szám

2003. október - november

Kedves Olvasónk!

Újra a szokásos terjedelemben, de egy kisebb külalakbeli változtatással jelentkezünk. Már régóta terveztük főcímünk megújítását, és most végre a szakértő segítség is megérkezett. Bízunk benne, hogy az Ön tetszését is elnyeri az új logó!

Sajnos más témában is különbözik aktuális számunk a korábbiaktól: Krizsán György, aki a gyermekeknek szóló oldalakat készíti, egészségi állapota miatt nem tudott részt venni az alkotásban. Ezúton is kívánunk neki mihamarabbi gyógyulást és reméljük, hogy a következő számot már újra együtt készíthetjük!

Hadd hívjuk fel figyelmét Balázs Géza újabb, nyelvészettel foglalkozó írásaira, melyek nem csak érdekesek, de olvasásuk remek szórakozást is nyújt. Rendszeres rovataink mellett hírt adunk az ideai máriacelli zarándokltról és olyan gráci magyarokról, akiknek neve biztosan sokaknak ismerősen fog csengeni.

Megint elkezdődött egy egyetemi év, sok ifjú magyar hallgató kezdte meg tanulmányait az elmúlt napokban. Őket is arra biztatjuk, írják meg nekünk postacímüket, így biztosan eljut hozzájuk is minden számunk a jövőben. Ehhez elég egy rövidke emailt küldeniük a következő címre: jakabtoth@yahoo.co.uk

Üdvözetünket küldjük és minden jót kívánunk: *a Szerkesztőség*

Szómagyarítást most – és mindig

Minden beszélő nyelvteremtő, akár azt is mondhatnánk, hogy nyelvújító. Néháynak ismerjük a nevét, a többségét azonban nem. Heltai Jenőnek köszönhetjük a mozit, Kellér Dezsőnek a maszekot, Ladó Jánosnak a mozaikszót, Grétsy László alkotta a busát. Tudjuk, hogy magyarító szópályázatok eredményeként született a 20. század harmincas éveiben a rangadó, a szöglet, a kezezés, a les, a szurkoló, a hatvanas években az ABC-áruház, az űrhajó, a lemezlovas, majd később a telefere, a sétálómagnó, a számítógép, a fallabda és a hódeszka is. És számtalan olyan szó, amelyet kitaláltak, jó is lenne, de mégsem akarunk használni. Falu Tamás költő szinte belebetegedett, hogy a grape-fruit (grépfrút) helyett nem használják az – állítása szerint – tőle származó citrancsot. És lehetett volna kesernye is, de nem és nem, inkább grapefruit, gépfruit, meg ki tudja még, hogy micsoda, csak törjön bele a nyelvünk... És ugyanígy spray, aerobic, projekt, image - mind-mind többféle kiejtéssel.

A magyar nyelvtörténetben a klasszikus nyelvújítás (1772-1870) idején, a 20. század harmincas éveiben (pl. sportnyelvújítás) folyt szélesebb körű szómagyarító tevékenység. 1960-tól pedig főként rádió- és televízió műsorok, meg különböző cégek hirdettek szópályázatokat. Számítástechnikai programok forgalmazói, könyvek kiadói óriási szómagyarító (honosító) tevékenységet folytatnak ma is. Néhány megszállott informatikusnak köszönhető, hogy a számítástechnikáról ma tudunk (ha akarunk) magyarul beszélni. El is neveztük a jelenséget: digitális nyelvújításnak.

Mindezek ellenére sok – egyesek szerint túl sok – a nemzetközi, a vándor-, az idegen szó. Nemcsak a magyarban, minden modern nyelvben. Bizony a nemzetközi kapcsolatok, viszonyok magukkal hozzák a nemzetközi kommunikációt. Sokszor az idegen szavak mögött egyfajta “életérzés” uralkodik. Azt gondoljuk, ha ilyen szavakat használunk, már ott is vagyunk, ahonnan ezek jönnek. Emeljük ki, hogy a nyelvészek általában nem idegenszó-ellenesek. Az idegen szavak közlekedését és közeledését természetes folyamatnak tartják. Ha a társadalom úgy érzi, hogy szükség lenne magyar helyettesítőkre, szómagyarításra, akkor nyilván alkot magának szavakat, kifejezéseket. A nyelvész igyekszik segíteni. De nagyon jó, ha segítségünkre van a sajtó, a rádió és a televízió.

Folytatás az 5. oldalon...

Érdekességek a könyvespolcra...

Erdély iránt érdeklődők figyelmébe szeretném ajánlani az:

Erdély – Siebenbürgen – Transylvania című, a veszprémi PÉTERPÁL KIADÓ-nál megjelent háromnyelvű fotóalbum módosított 2. kiadását. (A második, mert az első szinte pillanatok alatt elfogyott.) Kereskedelmi ára: 7600 Ft, kiadói ára 5000 Ft + áfa.

A könyv alkotói Váradi Péter Pál és Löwey Lilla évek óta járnak Orbán Balázs nyomdokában és varázsolják elénk Székelyföld és Erdély természeti szépségeit és műemlékeit. A magyar nyelvű, 1989-től kezdődően megjelenő, különálló fotóalbumokból lehet megismerni Kalotaszeg, Hargita megyét és a Székelyföldet.

Ez év őszén jelenik meg "Felső-Háromszék" című legújabb fotóalbumunk és jövőre tervezik "Alsó-Háromszék"-ről készített albumunk megjelentetését. A könyveket közvetlenül is meg lehet rendelni a kiadónál. Címe: PÉTERPÁL KIADÓ 8200 Veszprém, Malom u. 22. Tel. 0036-88-563-463 Fax: 0036-88-563-460 e-mail: ppkiado@vnet.hu

A könyvvel egyidőben megrendelhető:
- 2004-es reprezentatív **FALINAPTÁR** (12 db képeslap melléklettel), mely Erdély történelmi vármegyeközpontjait ábrázolja. Kiadói ára 1600 Ft + áfa

- **Gaál Anikó: Ünnepnepok-hagyományok** (adventtől adventig) című – az erdélyi népi vallásossággal is foglalkozó – 1994-ben megjelent kötetének változatlan, 2. kiadása. Kereskedelmi ára: 1600 Ft, kiadói ára 1000 Ft + áfa.

Roy-Chowdhury Katalin

MEGHÍVÓ

A Gráci Magyar Katolikus Közösség
egésznapos **TANULMÁNYI KIRÁNDULÁST** rendez, amelyre
szeretettel meghívja a gráci magyarokat.

2003. október 18-án, (szombaton) 07.00 órakor
indul az autóbusz az operától.

A kirándulás keretében felkeressük a műemlékvédelmi Európadíjjal
kitüntetett város, SOPRON kultúrtörténeti nevezetességeit.

NAGYCENKEN lerójuk tiszteletünket a „Legnagyobb Magyar,”
sírhánál, és a múzeumban nyomon követjük, hogyan gondolta és

akarta megvalósítani
gróf Széchenyi István óhaját –

„Magyarország nem volt, hanem lesz”

Sürgősen jelentkezzen! (délben, vagy este) Ugri: Tel/Fax 68-35-08

Utiköltség hozzájárulás : kb. 10-12 €

**A HATÁRON TÚLI MAGYARSÁGÉRT ILLYÉS KÖZALAPÍTVÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL**

MEGHÍVÓ

EMLÉKEZZÜNK ÖTVENHATRA !

Október 23-án, csütörtökön 19.00 órakor.

KOSZORÚLETÉTEL A GRÁCI DÓMNÁL

Október 25-én, szombaton 18.00 órakor
A ST. ANDRÁ PLÉBÁNIA NAGYTERMÉBEN

Kernstockgasse 9.

**A PÉCSI SZENT MÓR KATOLIKUS ISKOLAKÖZPONT VEGYESKARA AD
HANGVERSENYT MAGYAR MESTEREK MŰVEIBŐL.**

Támogatónk az Osztrák Kancellári Hivatal.

26-án vasárnap nem lesz mise a Welsche templomban.
Helyette vegyünk részt a St. Andrásban 10 órai szentmisén,
amelyen Havasi Gábor vezeti a fenti pécsi énekkart.

Gratulálunk

- ▶ Mag. Art. Patai Beátának és Mag. Pharm. Formanek Rainernek házasságkötésük alkalmából.
- ▶ Dr. Horváth Róbertnek és Sabinének gyermekük Felix születéséhez.
- ▶ Mag. Waltl (szül. Winkler) Barbarának és Dr. Waltl Gertnek második gyermekük Florian születéséhez.
- ▶ Jacsó Juditnak, Szabó Ferencnek, Újvári Melindának és Veit Zitanak egyetemi tanulmányaik sikeres befejezéséhez.

Szerkesztőségünk szívesen ad hírt személyes és családi eseményekről, szakmai és tanulmányi eredményekről. Várjuk az értesítéseket.

Kérjük olvasóinkat, hogy esetleges címváltozásukat közöljék a szerkesztőséggel.

„Csak ott voltál igazán, ahol gyalog mentél“

Augusztus 29-én immáron 20. alkalommal indultak útnak Grácból magyar zarándokok Máriacellbe.

Idén is meg kellett küzdeni a távolsággal, a magasságkülönbségekkel, vízhólyagokkal és az időjárással. Visszatekintve a múltira néhány mondat a zarándoklatról:

1979-ben Dr. Vadon Pál hívására egy sebesült kislány ágyánál tett ígéret beváltásaként négyen indultak el Máriacellbe.

1985-ben súlyos veszteség érte a gráci magyarokat. Vadon Pál egy autószerencsétlenség áldozata lett. Őrá és Mindszenty hercegprímás úr emlékére 1985-től előbb a cserkészcsapat, majd ennek megszűnése után a Magyar Katolikus Közösség szervezésében minden évben indulnak útnak – idén huszadszor – ausztriai, majd a 90-es évek elejétől otthoni magyarok Máriacellbe.

A résztvevők száma emelkedő tendenciát mutat, van aki huszadszor, s persze mint minden évben, van aki először indult útnak.

A három napos gyaloglást kemény „logisztikai“ munka előzi meg, ami Ugri Mihály és felesége Ingrid vállára hárul.

A 90-es évek óta kísérekocsik könnyítik meg a zarándokok útját, amiért a legnagyobb köszönet DI Heinz Bergert illeti. A csoportot elől általában Tarcsay József igazítja a helyes irányba s akiknek ez mégse sikerül, azt hátul testvére Csaba keresi meg. Az imáért Berger Mária, Hugi néni a felelős, aki mint tapasztalt zarándok jó tanácsokkal látja el azokat, akik még nem vállalkoztak ilyen útra.

Persze mindenkinek megvan a felelőssége maga és a többiek iránt.

Az éjszakákat „barátoknál“ töltik a zarándokok.

Az elsőt Rudinál Strasseggben, a másodikat a csoport egyik fele a Brunnalmon, a másik „Che Gevaranál“ a Graf Meran házban a Hohe Veitschon. Szombat hajnalban a mindig jókedvű Rudi harmonikaszóval indítja útnak a zarándokokat, „Che“, akinek az igazi nevét nem tudjuk, inkább egy filozófikus alkat. Sajnos ő idén novemberben nyugdíjba vonul, hiányozni fog.



Lehetne statisztikai adatokat felsorolni, hány kilométert tesznek meg és mennyi idő alatt a zarándokok, hány vízhólyagot kellett kezelni, ki hány szakaszt hagyott ki s hányadik bakancsát koptatja Máriacell felé, de valójában ez az út nem teljesítménypróba, így ezek az adatok valójában nem fontosak.

Azért egy adatot meg kell említeni: az idei zarándoklatig 91-en vágta neki az útnak.

A zarándoklatról idén Ugri Mihály egy kis füzetet állított össze a „A GRÁCI MAGYAROK GYALOGOS ZARÁNDOKLATAI MÁRIACELLBE MINDSZENTY JÓZSEF ÉS VADON PÁL EMLÉKÉRE 1979 – 2003“ címmel, amihez még korlátolt számban hozzá lehet jutni.

Csicsely Tamás

TAGOKAT TOBOROZ A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZTESTÜLETE.

Tarnóczy Mariann, a Határon Túli Magyar Tudományos Titkárság vezetője, az MTA köztestületének határon túlra történő kiterjesztésével kapcsolatban kérte, hívjuk fel olvasóink figyelmét az MTA köztestületének létre, melynek tagja lehet bárki, aki magát magyarnak is vallja, külföldi vagy kettős (külföldi és magyar) állampolgársággal bír, az állampolgársága szerinti ország tudományos minősítési szabályai szerint tudományos fokozattal rendelkezik, s jelentkezik a köztestületbe.

Részletes ismertetés, jelentkezési lap stb. a szerkesztőség címén kapható.

Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlásáig Steiermark közvetlenül határolta Magyarországot s így Grác – Bécs és Belgrád mellett – egyike volt azon nagyvárosoknak, amelyek közel feküdtek a Magyar Királyság határához. Ennek köszönhetően már a középkor óta éltek magyarok Grácban. Az első bevándorlási hullám a török háborúk idején indult, ebben az időben egyházi személyek és a gazdagabb magyar nemesek kerestek menedéket Grácban.

Az 1848-as forradalmat követő zűrzavaros évek és a kiegyezés után, 1868-ban élénk kereskedelem indult meg a Magyar Királyság akkori déli országrészével, mindenekelőtt Varasdinnal és Osijekkel. E kapcsolatok révén magyar kereskedők és a hadseregnél szolgálatot tevők költöztek ide. 1888-ban alakult meg az első magyar egyesület Grácban. Az I. világháború kirobbanásáig pedig folyamatos betelepülés történt Magyarországról. Egyre több egyetemista érkezett, főleg hogy orvostudományt vagy teológiát hallgasson. A Grácba érkező magyar diákok egyik leghíresebbje gróf Almássy László volt, akinek életét a hollywoodi, Az angol beteg című filmben örökítették meg. Egyre több magyar kereskedő is itt alapított céget, mint pl. Bíró vasáru-kereskedést. De a Herz család (Stiefelkönig) és a Brühl család is Magyarországról költözött ide. Az I. világháború utáni első menekülthullám, főleg baloldali irányultságú magyarokkal, a 20-as években Horthy Miklós kormányzóságakor érkezett meg Grácba. A következő menekülthullám a II. világháború után indult, a Vöröshadsereg elől menekülők a brit megszállási övezetben kerestek menedéket. Az 1956-os legnagyobb menekültáradat után a Grácban élő magyarok száma 2500-ra volt tehető. A vasfüggöny felállítását után már csak elszórtan érkeztek magyarok. A 80-as években főleg Ceausescu önkényuralma elől menekültek ide nagyobb számban erdélyi magyarok, a 90-es években pedig a jugoszláv polgárháború elől Osijekből és Vojvodinából.

Ma, néhány hónappal Magyarország Európai Unió csatlakozása előtt 813 magyar állampolgár, 492 nő és 321 férfi, él Grácban (az össznépesség 0,32%-a). A Lakossági Bejelentő Hivatal adata azonban csak az állampolgárságra vonatkozik, s nem az anyanyelvre ill. a nemzetiségre. Ha a már

Magyar nyelv – játékos nyelv

Van itt Stájerországban valaki, aki ilyenkor az ősz beköszönteikor ne enne frissen sült gesztenyét? Persze van olyan is közöttünk, aki még saját maga süti a friss erdei termést. És vajon saját maga kaparja ki azt a tűzből vagy *mással kapartatja ki a gesztenyét?*

E szólásunk jelentése valószínűleg mindenki előtt ismert: valaki mást kér meg egy szívesség elvégzésére, miközben az a másik pórul jár(hat). A mondás eredetének sokáig La Fontaine francia író egyik történetéből átvett idézetet tekintették. A Majom és a macska című meséje arról szól, hogy Bertrand, a furfangos majom rábeszéli gazdája macskáját, Ratont, kaparjon ki a tűzből pár gesztenyét. Raton eleget tesz a kérésnek, és a három szem gesztenyét, amit nagy nehezen kiszedett a tűzből, a majomnak adja, az pedig meg is eszi a finom csemegét. Ekkor jön a szolgáló, s mindkettőjüknek odébb kell állniuk, a macskának persze éhesen.

Régi nyelvi adataink megcáfolják azt a feltevést, hogy ez a szólásunk egy francia vagy esetleg egy német állandósult szókapcsolat (für andere die Kastanien aus dem Feuer holen) átvétele során keletkezett. A rendelkezésre álló nyelvi emlékek, mint például Bethlen Miklós (1642-1716) önéletrajza, amelyben a mese egyes elemeit is fel lehet fedezni, arra utalnak, hogy ez a szólás ebből a meséből alakult ki Magyarországon, nem pedig egy másik nyelvből átvett állandósult szókapcsolatról van szó.

Veit Zita

Az MKK közleményei:

► A Gráci Magyar Katolikus Közösség Pasztorális Tanácsa gratulál Ft. Paskó Csabának abból az alkalomból, hogy püspöke rábízta a szabadkai székesegyház zenei vezetését. Amennyire örvendetes ez az ő részére, annyira fájdalmas a mi részünkre. Sajnálattal vesszük tudomásul, hogy lelkészünk a hétfégi otthoni szolgálatok miatt október 19-e után nem tudja elvállalni a vasárnapi magyar pasztorációt.

► **99. születésnapja alkalmából szeretettel köszöntjük Kunath Veronikát.** Isten éltesse! A Magyar Katolikus Közösségnek nagyon hiányzik, mióta nem tud résztvenni a szentmiséken.

► Augusztusban elhunyt Mag. Galavics Sándor ev. lelkész. Mi is osztozunk családjá és protestáns testvéreink fájdalmában. Fogadják a gráci magyar katolikusok részvétét.

Egyébként: nem nagyon tudjuk, hogy mi a jó (magyar) szó! Hangtani, alaktani kritériumai természetesen vannak. Például bizonyos hangok a magyarban nincsenek, egyes hangkapcsolatok a magyarban nem megszokottak, korábban két vagy három mássalhangzóval nem kezdődhetett magyaros szó, de egy ideje már igen (spárga, trágya, sztráda, sztreccsnadrág), sorrendi szabályai vannak a toldalékoknak (de azért csak megalkották a – helytelen! - kiakolbólít szót – és persze el is terjedt).

Nincsenek elfogadott irányelvek a szómagyarításra, de vannak tapasztalataink. Először is szögezzük le: idegen szót szabad használni, de ha van rá magyar (mert sokra már eleve van) megfelelő, ne legyünk restek megtalálni. Akkor nem írjuk le a dolgok végén, “hogyan végső konfúzióm az...”, s talán nem megyünk el “relaxázni” sem. Hanem összegzünk és pihenünk. Sok idegen szó különböző jelentéseinek más és más magyar szó felel meg. Ne legyünk restek ezeket megtalálni! Igen, a szóválasztás sokszor kényelem kérdése. A rokon értelmű, esetleg éppen megfelelő magyar szó megkeresése erőfeszítést igényel. Amely fogalomra nincs magyar szó, ott elfogadható az idegen szó (persze előnyös, ha hangjai, hangrendje illeszkedik a magyarhoz). Ezeket idővel át is írhatjuk – ezt a folyamatot nevezzük szómagyarításnak (jó példa: *bébiszitter*, *bómusz*, *csip*, *logó*, *szerver*; rossz példa a mássalhangzó-torlódás, illetve a magyarul helyettesíthetőség miatt: *grépfrút*, *plázs*, *szkínhed*, *fájl*, bár kétségtelen, hogy a *plage* ~ *plázs*nak van némi külföldi bája). Ezek a szavak az átírás és némi idő után a magyar nyelv szerves részévé válnak, jövevényszókká lesznek.

Ha ezeknek a követelményeknek nem felel meg az idegen szó, próbáljuk meg magyarítani – ám a lehető leghamarabb, már akkor, amikor az idegen szó Hegyeshalomnál vagy az interneten (*világhálón*) kopogtat. A magyarításnak többféle módja van. A leggyakoribb a tükörfordítás. Tudnunk kell, hogy minden nép másként gondolkodik, más képzetársításokat alkot. A szolgai fordítás sokszor nagyon furcsa lenne. A *mouse*

mint egér tökéletesen bejött. Mi is könnyedén egérnek láthatjuk a számítógép hasznos eszközét. A *home page* mint *honlap* csodálatos. A *hardware* viszont az angolban vas- és fémárut jelent, jobb, ha csak magyarosítunk és nem fordítunk, tehát: *hardver*. A *hot-dog* lehetne-e *forró kutya*? Talán a viccekben. A *privatizál* már szinte magyar szó, de az 1990-es évek sajtónyelvében, szerkesztők törekvéseire mégis képes volt *magánosít* (remek magyar) formára váltani.

A legszerencsésebb az újonnan való elnevezés. Ekkor végig kell gondolni, hogy mit jelent a szó eredetiben, mi a fogalmi köre. Nem kell törekedni “pontos”, szakszerű fordításra, szabad magyar képzetársítást és szóalkotási módokat használni, s az sem baj, ha az új névben nincs benne “minden”. Pl. @ az alakja nyomán a magyarban: *kukac* (más nyelvekben majomfaroznak, illetve halnak látják), a *second hand shop* – *turkáló*, *böngészde*, *ódimódi*, a *peep show* – *kukkolda*. Persze bármilyen jónak is tűnik egy-egy szó, olykor valamiért mégsem fogadják be. Pl. a CD nem lett *fénylemez*, de a diszkont sem *raktárbolt*, *polcos*, *kamrás*, *filléres*, a last minute-ra sem mondjuk: *utolsó perces* vagy *végső perc*, s a mobiltelefonra sem: *kézi*- vagy *maroktelefon*. A képzetársításban mesterek az angolok, de a magyar számítógépesek is, itt bizony mindannyian kiélhetjük költői tehetségünket!

Van még egy módszer, amelyet különösen a kisebb közösségek kedvelnek (vigyázat, onnan, sőt egyetlen egyéntől indul el minden új), a népetimológia, azaz a jelentéskeresés. Az e-mail nem (nagyon) lett fordítással-képzetársítással *drótposta*, *villámposta*, *villanyposta*, *e-level*, *e-vél* stb., hanem egyre inkább kiejtés szerint *ímél*, vagy kicsit összekacsintva: *emil*. Könnyen ígésíthetjük is: *emilez(ik)*. Ekképp még az is megengedhető, hogy nem létező magyar szóvá oldjuk az idegent: így lett régen a scolából *iskola*, a Stall-ból *istálló*.

Hogy mi válik végül is magyarrá, és mi marad meg idegennek – leginkább mentalitás (bocsánat: észjárás, gondolkodásmód, lelki beállítódás) kérdése. Számít még sokszor a rövidség (az új szó ne legyen hosszabb, mint az eredeti), a szó környezete (ha már a telefon nem lett *távbeszélő*, a fax sem akar *távmásoló* lenni), nyelvi szokatlansága (nem minden humoros szóalkotás tud meggyökerezni, pl. volt, aki a *hot-dog*-ot – a *forró kutya* fordítás mellett – *vízlinek* (virslis kifli), *bundásnak*, illetve *pornókának* nevezte volna. Akkor inkább *hót dög*!

Nagyon sokszor megkérdezik a nyelvészeket, hogy van-e a magyarításnak valamilyen fóruma. Nincs. Ezért fontosak a pályázatok, a mozgalmak, és a legfontosabb a nyilvánosság előtt szereplők példamutatása (nyelvi szempontból is). Meg a sajtó nyelve. Manapság különösen a tudományos-szakmai nyelvvaltozatok, a gazdaság, a pénzügy, a kereskedelem, a reklám, a szórakoztatóipar, a sport nyelve közvetíti a legtöbb idegen szót. Legnagyobb veszélyben a határon túli magyar nyelvvaltozatok (s különösen ezek szaknyelvei) vannak.

A nyelvészek nem puristák, nem akarják a nyelvet “megtisztítani”, “kiseperni”, de örülnek a nyelvi leleménynek, a szó- és kifejezésalkotó, -teremtő fantáziának, mert ebben rejlik a nyelv ereje, ebben van a jövője. És lehetőségeikhez képest örömmel mondanak véleményt az új nyelvi fejleményekről. Ám a végső szót természetesen a beszélő közösség mondja ki!

Balázs Géza

Édes anyanyelvünk Szórakoztató nyelvművelés

A magyar nyelvművelésnek rengeteg jelzője volt már: emberközpontú, pozitív, azaz példamutató nyelvművelés, nemzetközpontú, ismeretterjesztő. Magam is kitaláltam már sokféle jelzőt. A nyelvművelés-ellenes nyelvészek, merthogy ilyenek is vannak, igyekeznek mindegyiket ízekre szedni, s mögöttük mélyen kódolt hátsó szándékokat föltételezni. Nem tudom, mit szólnak újabb fölvetésemhez, a szórakoztató nyelvműveléshez. Merthogy a nyelvművelés nagyon sokszor szórakoztató, derűs. Minden tudománynak van emberi, humoros, derűs arca – ez rendszerint a tudósanekdotákban nyilvánul meg, a nyelvben eleve kódolva van a humor, a nyelvről szóló ismeretterjesztő beszélgetés pedig sokszor szórakoztató, derűs, humoros. A humor az élet sója, a nyelvi humor a jó stílus egyik ismérve.

Erről jut eszembe egy abszolút nyelvi, azaz a nyelvi illemtől szóló vicc:

Az iskolában szülői értekezletet tartanak.

- Nem értek valamit – mondja az osztályfőnök -, hol tanulja Pistike azokat a csúnya káromkodásokat.
- Tudja, kedves tanár úr, az adóhivatal mellett lakunk.

A nyelvi illemhez kapcsolódik ez a vicc is:

- Választhat, borraivalót adjak vagy tegezhet.
- Adjál borraivalót!

Isten őrizze, hogy itt vicceket magyarázzak meg nyelvészetileg. Persze a stílusoknál, tudományosabban, a modalitásnál maradva azért megtehetném:

- Ha egy diplomata azt mondja: igen, akkor az azt jelenti, hogy talán. Ha azt mondja, talán, akkor az azt jelenti: nem. Ha azt mondja: nem, akkor az nem is diplomata. Ha egy úrinő azt mondja: nem, az azt jelenti: talán. Ha azt mondja: talán, az azt jelenti, igen. Ha azt mondja: igen, akkor az nem is úrinő.

Mély kommunikációs üzenet, pontosabban nyelvi érzékenység rejlik az efféle viccekben is:

- Hogy vagy öregem?
- Köszönöm, megvagyok, és te?
- Én nem vagyok meg, de már köröznek.

Nézzünk ebből a kapcsolatteremtő szólásmondásból pár további változatot:

- Hogy vagy?
- Jól!
- Jé, nem is tudtam, hogy maga nőtlen.

A témánál maradva:

- *Apu, miért lett Deák Ferenc a haza bölcse?*
- Mert agglegény maradt.

De mielőtt teljesen elkanyarodnánk az Édes anyanyelvünk stílusától, térjünk vissza hagyományos nyelvészeti kérdésekhez:

- *Pistike, mondj légy szíves két névmást!*
- Ki? Én?

Ha ez “megvolt”, ma ugye ezt mondjuk a vicc után, “megvolt?”, akkor még két nyelvészeti vicc:

- *Mi a fasírt többes száma?*
- A fák sírtak.

És, újból Pistike:

- *Pistike, mondj két ikes igét!*
- Eszik, iszik, trafik.

Maradjunk a szófajoknál:

- *Mi a különbség köztem és a valaha között?*
- *Szebb vagyok, mint valaha.*

Szakállassá vált a következő vicc, mégis szinte minden vásárlásnál elsüthető. A jó viccet ugyanis elsütik, nem elmondják:

- *Kérek lángost!*
- Hányat?
- *Igaza van, inkább nem kérek.*

Vagy egyetlen nyelvi példa a Mi a különbség? sorozatból:

- *Mi a különbség a kés és a vonat között?*
- *A vonat tud késni, de a kés nem tud vonatni.*

Vannak egyszerű mondatcsoportok is, amelyek egyszerűen csak humorosak:

- *Az idő pénz, gondolta a pincér, és hozzáadta a számlához a dátumot.*

Remélem eddig minden érthető volt, mert ha nem, akkor nyugodtan elmondhatjuk a sárhányós viccet, amely a kommunikációs csatornában fellépő, a megértést nehezítő zajra figyelmeztet:

- *Te, figyelj, zörög a sárhányó!*
- *Mit mondasz?*
- *Zörög a sárhányó!*
- *Bocs, nem hallom, mert zörög a sárhányó!*

Szórakoztató nyelvművelő percekkel állítottam Önöknek össze, bizonyítva, hogy nem idegen tőlem, tőlünk a humor, a nyelvi humor, a nyelvi derű. Apropos:

- *Mi az, eső után nagy röhögés.*
- *Derül az ég.*

Balázs Géza (A szerző a BDF egyetemi tanára, az ELTE docense)

Arcképcsarnokunkban ma a Forum Hungaricum egyik alapítótagja és 1988-ban a Magyarok Világszövetségének diszjelvényével kitüntetett, Grácban sokak számára ismert Dr. Molnár Jenő bőrgyógyász mutatkozik be.....



1937 októberében születtem Békésen. Édesapám főjegyző volt. Majd családuk, nővérem és két öcsém, Gyulára költözött, ahol édesapámat Békés vármegye alispánjává választották, mi pedig a Gyulai vár és az Almásykastély szomszédságában töltöttük gyermekkorunkat. A háború utáni megváltozott politikai helyzetben azonban családuk a kényszerkitépítések során Nyíregyházára került, s az érettségit 1954-ben már az itteni Kossuth Lajos Gimnáziumban tettem le kitűnő eredménnyel. Tanulmányaimat Budapesten az Eötvös Lóránt Tudományegyetem magyar-történelem szakán akartam folytatni. Apám politikai múltja miatt ide nem vettek fel, de sportteljesítményeimet senki sem hagyhatta figyelmen kívül, s mint az öttusa, háromtusa és a kerékpársportág magyar élsportolója a Budapesti Testnevelési Főiskola esti tagozatára mégiscsak felvételt nyertem. 1956 forradalmi eseményei is itt értek. Én a nyíregyházi csoporttal együttműködve a záhonyi híd felrobbantására készültem, hogy az oroszok bejövetelét megakadályozzuk. Apámat 1956

novemberében a Győrben alakuló új magyar kormányba hívták be. A forradalom leverése után 1957-ben őt a Debreceni Katonai Bíróság 10 évi Vácban letöltendő börtönbüntetésre ítélte, ahonnan 1966-ban szabadult. 1991-ben megkapta a magyar kormánytól posztumusz a "Hazáért és szabadságért" emlékérmét, amit én vehettem át az ő nevében. Én anyámat és testvéreimet hátrahagyva Ausztriába menekültem. Először Karintiába, Veldenbe kerültem majd onnan Grácba, ahol ismét felvetődött a pályaválasztás kérdése: testnevelési főiskola vagy orvosi egyetem. S noha a sport életem legnagyobb szerelme, mégis az orvosi egyetemre jelentkeztem. Nappal az egyetemen órákra jártam, utána pedig éjszakai műszakban a Puch-Gyárban esztergályosként, majd a Tagespost nyomdájában segédmunkásként dolgoztam. S szerencsémre Rockefeller-ösztöndíjban is részesültem. Az első szigorlat után az Anatómiai Intézetben tudományos tanársegédként, Thiel professzor vezetésével, az Anatómia tankönyv új kiadásán dolgoztam, majd később a Gyógyszertani Tanszéken lettem asszisztens. 1964-ben végeztem, de doktorrá avatásomra csak 1965-ben kerülhettem sor, mert magyar érettségi bizonyítványom és osztrák állampolgárságom miatt, először az érettségi bizonyítványt kellett honosítanom. 1965-ben ún. cselédkönyves orvosként Wolfsbergben, Bad Ischlben és Güssingben kezdtem dolgozni, s ekkor utazhattam először haza Magyarországra is. Szakorvosi képzést Grácban urológiából kezdtem, majd átváltottam a sebészetre. 1973-ban lettem a bőrgyógyász szakorvosi vizsgát s a Klinikán főorvosként dolgoztam. Tudományos tevékenységem az égési balesetekre és a bőrsebészetre irányul.

1975-ben megnyitottam magánrendelőmet s 1979 óta kizárólag bőrgyógyász és bőrsebész magánorvosként dolgozom. 1988 óta a szakorvosképzés keretében 10 szakorvost képeztem ki rendelőmben. Alapítótagja és alelnöke vagyok a Steiermarki Dermatológusok Tudományos Egyesületének, s ebben a minőségemben több kongresszust is rendeztem így pl. utoljára 2003 szeptemberében a budapesti Bőrgyógyászati Klinikával szakmai kooperációs kongresszust szerveztem Grácban. Szakmai tevékenységem elismeréséül 1997-ben Medizinalrat címet, 2002-ben pedig az Osztrák Tudományos Akadémia Bőrgyógyászati Csoportjának tiszteletbeli tagságát adományozták. Noha választásom az orvostudományokra esett, a sporttal, életem nagy szerelmével, mindvégig kapcsolatban maradtam: az 50-es években többszörös osztrák főiskolai boxbajnok voltam, majd középtávú futóbajnokságok győzteseként álltam dobogóra. Később átváltottam a teniszre és a sielésre. De az itt elért sikerek, többszörös orvos tenisz világbajnok, stájer senior teniszbajnok, magyar orvos teniszbajnok, osztrák orvos sibaajnok és stájer orvos sibaajnok is a sport iránti rajongásomról árulkodnak, mellyel sikerült jogot tanuló András fiamat, aki maga is államvizsgázott sí- és teniszoktató, megfertőzni. S ha a hobbimról kérdeznék: az a művészettörténet. 1988-ban közreműködésemmel "Die ungarische Facette der Münchener Schule" címmel könyvem jelent meg. Ezentúl pedig a szolnoki művésztelep alkotóinak nemcsak rajongója, hanem a Dorotheum által elismert szakértője is vagyok.

Lejegyezte: Ronacher-Nyitrai Gabi

GRÁCI MAGYAR MŰSORISMERTETŐ

(a Gráci Magyar Újság melléklete)

2003. OKTÓBER

Dátum	Idő	Hely	Rendezvény	Rendező
5. vasárnap	10.00	Welsche templom	Szentmise, utána agapé. Info:Ugri 0316 / 68 35 08	MKK
6. hétfő	18.00	Neutorgasse 48	KEREKASZTAL TÁRSALGÁS Gösser vendéglő	MEOK
10. péntek	18.30	Radetzkystr.16	Club este sakkozással	GME
11. szombat	16.00	Leechgasse 22	ZENÉS JÁTSZÓHÁZ Vezeti:Kiss Ildikó. Info:Tel:0699 10580946	MEOK
12. vasárnap	10.30	Welsche templom	Szentmise, utána agapé. Info:Ugri 0316 / 68 35 08	MKK
17. péntek	18.30	Radetzkystr.16	Club este sakkozással	GME
18. szombat	AUTÓBUSZKIRÁNDULÁS SOPRONBA ÉS NAGYCENKRE Részletes információ a meghívón. Jelentkezés:délben,vagy este Ugri 0316 / 68 35 08			MKK
	16.30	Leechgasse 22	BÁBSZINHÁZ Rendezők:Obernoster –Seres:Inf. 324434/57	MEOK
19. vasárnap	10.30	Welsche templom	Szentmise, utána agapé. Info:Ugri 0316 / 68 35 08	MKK
23. csütörtök	15.00	Radetzkystr. 16	Teadélután	GME
	19.00	Gráci Dóm	ÖTVENHATRA EMLÉKEZÜNK ! KOSZORÚLETÉTEL	MEOK MKK
24. péntek	18.30	Radetzkystr.16	Club este sakkozással	GME
25. szombat	18.00	St. Andrae Pfarre Kernstockgasse 9 (Pfarrsaal)	HANGVERSENY A Pécsi Szent Mór Katolikus Iskolaközpont Vegyeskara Kodály, Bartók és Bárdos műveket ad elő. Karvezető:Havasi Gábor , zongorán kísér :Gyöngyösi István	MKK
26.vasárnap	10.00	St. Andrae templom Kernstockgasse	A Pécsi Szent Mór Katolikus Iskolaközpont Vegyeskara énekel a szentmisén.	MKK
31. péntek	18.30	Radetzkystr.16	Club este sakkozással	GME

NOVEMBER

03. hétfő	18.00	Neutorgasse 48	KEREKASZTAL TÁRSALGÁS / Gösser / 51-es asztal	MEOK
07. péntek	18.30	Radetzkystr.16	Club este sakkozással	GME
08. szombat	16.00	Leechgasse 22	ZENÉS JÁTSZÓHÁZ Vezeti:Kiss Ildikó. Info:Tel:0699 10580946	MEOK
	19.00	Carnerigasse 34/II	TAKÁCS JENŐ 101 A Burgenlandban élő zeneszerző életét és munkásságát bemutatja Mag. Radics Éva a Zeneművészeti Egyetem tanára	MKK
14. péntek	18.30	Radetzkystr.16	Club este sakkozással	GME
15. szombat	16.30	Leechgasse 22	BÁBSZINHÁZ Rendezők: Obernoster –Seres :Info : 32 44 34 / 57	MEOK
16. vasárnap	10.00	Welsche templom	Szentmise, utána agapé. Info:Ugri 0316 / 68 35 08	MKK
	17.00	Minoritensaal	FORUM HUNGARICUM JÓTÉKONYSÁGI HANGVERSENY	Forum Hungari- cum
20. csütörtök	15.00	Radetzkystr. 16	Teadélután	GME
21. péntek	18.30	Radetzkystr.16	Club este sakkozással	GME
28. péntek	18.30	Radetzkystr.16	Club este sakkozással	GME
29. szombat	19.00	Carnerigasse 34/II	MAGYAR NYELVKULTÚRA AZ EZREDFORDULÓN Dr.Balázs Géza egyetemi tanár előadása	MKK

Rövidítések:MEOK: Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubja, MKK: Magyar Katolikus Közösség, GME: Gráci Magyar Egyesület

Október 13-tól minden hétfőn 16.30 ó.-tól és pénteken 18.00 ó.-tól .magyar tanfolyam lesz a GME helységében Radetzkystr.16. A keszthelyi intenzív magyar tanfolyamról Gossow Mária informál (0316 / 321173)

Bizonyára feltűnt mindenkinek, hogy novemberben csak egy magyar mise lesz a Welsche templomban. Ezzel kapcsolatban rövid magyarizációt találunk a lap belsejében a Katolikus Közösség közleményei között. Az újság már nyomdára kész állapotban készen állt, amikor Ft. Paskó Csaba túloldali levele megérkezett. Megértésüket kérjük, hogy csak a műsorismertető hátoldalán tudjuk olvasóink kezébe adni. A miserend esetleges változásáról értesítjük az érdekelteket. (Pasztorális Tanács)

FOLYTATÁS A TÚLOLDALON >>>>

Kedves Gráci Magyar Hívek!

Négy évvel ezelőtt megtisztelve ért a felkérés, hogy vállaljam el a Gráci Magyar Lelkészség vezetését. Örültem a kitüntető feladatnak, de már akkor tudtuk, hogy ez a kinevezés, amit akkor Johann Weber püspök úr adott, nem lesz hosszú életű.

Nyáron a püspököm Dr. Pénzes János a szabadkai székesegyház karnagyává és zenei koordinátorává nevezett ki. Ezen kívül a város felkért a Pro Musica kamarakórus vezetésével is, ami annyit jelent, hogy életemben ettől az évtől lényeges változások álltak be. Miután a püspököm és közöttem csak négy évre szólt a megállapodás, nem csodálkozhatunk ezeken a lépésein.

Természetesen nagyon örülök ezeknek a kinevezéseknek, hiszen tanulmányaimnak ezek célkitűzései voltak, de ugyanakkor szomorúsággal tölt el a tény, hogy nem kevésbé kitüntető feladatoknak kell így búcsút intennem. Jóllehet még további két évet tartózkodom itt Grácban, de csak hétfőtől csütörtökig, mert hétvégeimet az otthoni feladatkör elvégzésével töltöm.

Kedves Gráci Magyarok!

Ezúttal köszönöm mindannyiuknak a kitüntető bizalmat, amellyel a négy év alatt kitüntettek. Köszönöm a Pasztorális Tanács együttműködését. Öröm volt számomra látni a sok áldozatkész ember munkálkodását a közös ügy érdekében, az identitásuk megőrzésében és ápolásában.

Köszönöm mindenkinek a kedvességét, amivel többször is elhalmoztak. Ezúttal kérek elnézést mindazoktól, akiket esetleg akaratlanul is megsértettem.

A jövőben is, megbeszélés alapján szívesen állok a rendelkezésükre, akár keresztelő, esküvői előkészítő van, vagy csak egyszerűen beszélgetni szeretnének. Hétközben mindig megtalálható vagyok. Ha pedig a lépés úgy alakul, hogy a hétvégén Grácban maradok, akkor a magyar szentmisét is szívesen vállalom.

Kérve Isten áldását a gráci magyarokra maradok tisztelettel és szeretettel:

Paskó Csaba

Apróhirdetés

1 éves mobiltelefon jó állapotban 50 euróért, valamint ONE SIM kártya eladó.
0699-1196-6180

Magyar egyetemista lány takarítást, kertgondozást és gyerekfelügyeletet vállalna Grazban. Tel: 0676-682-7631

A Grazi Egyetem magyar diákjaiból álló FAGOTT TRIÓ könnyűzenei programmal szereplést vállal.
Érdeklődni: 0699-123-81418
0664-489-77608 vagy 0676-945-5917

Diáklány gyermekfelügyeletet vagy kisegítő munkát vállal.
0699-123-81418

Havi 115 eurót kereshetsz véradóként!
Információ: 0699-1196-6180

Mozgássérült férfi, egyetemista asszisztentst keres. Órabér 8-12 euró.
Információ: 0699-1196-6180

Hobel Anikó 35 éves, németül jól beszélő magyar nő gyakorlattal, házvezetői vagy gondozói állást keres. Tel: 0036 66 321-109

Impressum:

Grazer Ungarische Zeitung 4. Jahrgang 5. Ausgabe

Gráci Magyar Újság 4. évfolyam 5. szám

Herausgegeben von / Kiadja: Club Ungarischer Studenten und Akademiker / Magyar Egyetemisták és Öregdiákok Klubja.

Redaktion / Szerkesztőségi cím: 8011 Graz, Pf. 295.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung.

Szerkesztőség: Tóth Jakab, Csicsely Tamás, Horváth Csaba,
Macarena Jerez, Krizsán György,
Ronacher-Nyitrai Gabi, Ugri Mihály, Veit Zita

Munkánkat segítik az esetleges adományok.

Die Steiermärkische BLZ 20815 számlaszám: 95 79 85

Absender:
Club Ungarischer Studenten und Akademiker,
8011 Graz, Pf. 295.

Postentgelt bar bezahlt.